
csütörtök

REGÉNY

HORNYIK GYÖRGY

Kint, a kanális partján lefektettem a motort, és leültem mellé a töltsére. Csak hárman voltak kint — egy nyugdíjasforma meg két kamasz —, de ahogy innen láttam, nemigen fogtak semmit, csak kitartóan lógatták a madzagot a vízbe. Meleg volt, de a föld még hűvös, levettem hát a bőrzekét, leterítettem, ráhevertem, és elgondolkoztam az életemen.

Mi a nyavalyás fenének is jön az ember a világra — ilyesmik jutottak az eszembe —, amikor folyton kínlódnia kell? Persze az ilyeneknek, a magunkfajtaéknak. Mert van, akinek nagyon megy a lap — simán beleszületik egy „jó” családba, gondja semmire, elvégzi szépen az iskolát, az egyetemet, még ha az esze nem is fog valami jól — nem baj, ha tíz évig is tart, elvégzi, nem kell féltetni, végül már a tanárok szinte rátukmálják a diplomát, csakhogy szabaduljanak tőle, ha a kedves papája előzőleg nem lép közbe, nem beszél velük —, szóval megkapja a cetlét, állás biztosítva valami jó vállalatban, vastag boríték, lakás, frizsider, tévé, kocsis, rangjához méltó feleség — mindez megvan neki egyszerre, anélkül, hogy a kisujját is mozdítaná érte. A magamfajta meztelen seggű meg — gyerünk, húzd az igát már gyerekkorodban, cipeld a nagy dög nehéz ládákat a vasúton, söpörd az udvart a mester feleségének „szabad időben”, mert „fagylalt vagy galamb” (a Józsi szokta mondani, hogy ilyen bélyeget kellene kiadni, mert ez azt jelenti, hogy vagy nyalsz, vagy repülsz); mondom, húzd az igát már kamaszkonodban, tanulj ki valami mesterséget, aztán ha szerencséd van, még állást is kapsz. És ha állást kapsz, folytasd tovább: gürcölj, te marha, kápanj össze minél többet, maszkolj a szűk napokra. Ezt is megteszed, és mikor már úgy érzed, hogy na, van valamid — tévéd, mopedod, lakásod, a gyerekek rendesen járnak —, jön derült égből a villámcsapás. Érdemes?

Még jó, hogy a lakást, azt nem vehetik el, mert tavaly volt tíz éve, hogy benne lakom.

Ilon — szegény, hogy örült, amikor a gyárba kerültem. Akkor még ő is dolgozott a szövőgyárban, Erzsi a mamánál volt falun (szegény mama,

de jó lenne, ha élne), és a két kis fizetésünk egy rakáson valóságos vagyonnak számított. Akkor vettük a tévét is. Aztán Ilon tcherbe esett, nekem meg egyre vastagodott a boritékom. Mikor meglelt az Erzsi — olyan babakocsit kapott, hogy nem volt még egy a környéken —, és Ilonnak letelt a szülési szabadsága, gondoltam egyet: azt mondtam neki, hogy ő pedig többet nem fog dolgozni a gyárban, hanem itthon marad a gyerekekkel. Láttam, egy kicsit fáj neki, meg mondogatta is, hogy gyorsabban haladnánk előre, ha még az ő kis fizetése is bejönne elsején, de nem hagytam. Mama akkor kezdett betegeskedni, Erzsit többé nem vállalhatta, sőt Ilon járt ki hozzá buszon mindennap, úgyhogy végül mégis beadta a derekát. Mama aztán ősszel ágynak dőlt, és nem is kelt föl többé, kárácsonykor eltemettük, gyomorrákja volt, nekem megmondta az orvos, Ilon talán még ma sem tudja.

Így maradtunk magunkra Ilonnal meg a gyerekekkel, nem számítva azt a vén boszorkányt, a Teca nénit, de az nem is rokon, csak papíron.

Az is eszembe jutott, ott a kanális partján, a töltésoldalon, hogy talán jobb lett volna, ha az asszony állásban marad. Mégiscsak csöppenne valami most, meg talán én is fusizhatok valamit, és kibőjtölnénk valahogy, míg újra rám nem mosolyog a szerencse. Most már persze szó se lehet erről — a textilgyárból is a múltkor eresztettek szélnek egy tuca-tot, hát akkor hogy vennék fel Ilont, amikor ő maga mondott fel tíz évvel ezelőtt? Szóba se állnának vele.

Katicabogár mászott a kezemre, sétált egy darabig a szörszálak közt, aztán szétrepesztette a kemény szárnyát, és felröppent a levegőbe. Könnyű neki, gondoltam.

Szóval ilyen szimentáli hangulatban voltam (ez is a Józsi szavajá-rása), és közben annyi fűszálat rágtam el, hogy már egész fanyar lett a számíze.

Kilenc óra körül járt az üdő, azok ott még egyetlen halat se fogtak, szinte már megsajnáltam őket. (Gondoltam, megmondom, hol van az én helyem, legalább annak a nyugdíjasnak, teljék benne öröme, mert én etetem a halakat, de aztán mégse szóltam. Ki tudja, milyen ember, a végén még kitúrna, nem lenne tőle szabadulásom, én meg ismerem magam, az öregekkel mindig gyenge szívű vagyok.)

Fölálltam, mert már a hűvösség átjárta a zekémet is, amikor kiesett a farzsebemből az újság, amit a Jócótól kaptam. Mindjárt vissza is ültem, és megkerestem benne azt a hirdetést: „Társat keresek esztergályos műhelyembe. Jellege: Kitűnő kereseti lehetőség.”

Hm.

Esztergályozni is tudok — azért azt meg kell vallani, a régi mestereknél az embert mindenre megtanították, nem úgy, mint most, hogy csak ezt a két-háromféle munkát tudod, gépgyálival, szalagfűrésszel, fűróval és kész. Náluk bizony végigmentünk minden fázison, méghozzá egyszerre, ahogy a munka megkövetelte. Még a bognárfejszét is tudom kezelni. (Egy kicsit sajnálom is ezeket a mai únasokat: igaz, talán többet tudnak elméletben, a „faanyag hasznosítási módjairól”, mint ahogy az a kis pökhendi únas, az Anti mondta tavaly, amikor még nagyon feszült benne a tudomány, de egy ajtót rendesen bepásztani, az már magas nekik. Bepásztítják, igaz, de másnapra úgy megvetemedük, hogy az Isten se csukja be, vagy nyitja ki, csak szomorúan elfordul tőle. A többitől ne is beszéljünk.) Igaz, söpörtem nála az udvart, takarítottam a nagyságá-

nak, cipeltem nekik a piacról a cekkereket, meg pofont is kaptam eleget, de azért a szakmát megtanultam nála, sőt talán még többet is.

Nézegettem a hirdetést, aztán az órám: fél tíz. Ebédig még van időm. Megnéztem a hirdetőasztály címét is, aztán berúgtam a motort.

A hirdetőasztályon mindjárt el is igazítottak, megadták a címét, bent volt a nagytemplom közelében, valami csendes kis mellékutcában, egyből megtaláltam.

Letámasztottam a motort, még egyszer megnéztem a házszámot, az volt: huszonhetes. Régi, négyablakos ház, nagykapuval, kiskapuval. Cégér sehoh. Benyitottam.

Végigmentem a hosszú gangon, benyitottam a másik ajtón és egy olyan télikert felébe kerültem. Jobban mondva egy fedett üvegezett terasz volt, tele kaktusszal, aszparágusszal, meg azokkal a dendronokkal. Muskátlit nem láttam.

Már indultam volna tovább, amikor kinyílt balról az ajtó, és kijött a nagysága. Mindjárt láttam, hogy nagysága — slafrokban volt, bojtos papucsban, még gyöngyökkel is lki volt nakva, a fején valami muszlinkendő — hamarjában kaphatta magára, de átlátszottak rajta a hajcsavarok.

— Kít keres? — így ő.

No, ez jól kezdődik, gondoltam, mert közben jól végig is mért.

— Jó napot — mondtam mégis. — A hirdetésre jöttem,

— Ja, úgy — olvadt szét mindjárt a szája az arcán. — Csak tessék, tessék befáradni. Mindjárt szólok az uramnak.

Betessékelt a belső gangon át valami szobába, de inkább mintha iroda lett volna. Leültetett egy szoknyás fotelba:

— Dohányzik? — olvadt tovább.

— Igen, cigarettázom.

— Parancsoljon — tolta elébem a cigarettás dobozt. Drina volt benne.

— Köszönöm, ettől köhögök, inkább a magaméból — vettem elő a zsebemből.

— Kávával megkínálhatom? — kérdezte fokozódó kedvességgel.

— Megihatok egygel — gyújtottam rá a cigarettámra.

— Akkor én most fölteszem a vizet, és szólok az uramnak. Ne haragudjon, egy pillanatot... — mondta, és már el is tűnt.

Körülnéztem a szobában: szalongarnitúra, fényezett panelből, három szoknyás fotel, egy puff, mindenfelé csipke — biztos a nagysága horgolta üres óráiban —, a falakon családi fényképek, diploma keretben, hánom gobelin vastag, cifra aranyozott keretben (egyszer mi is kaptunk ajándékba egyet, nem is tudom, kitől, de én azt a falon nem bírtam látni, a fene tudja, miért, mindig a mesterem nappali szobáját juttatta eszembe, és azóta is a padlason van a lábában, a többi kacat között), meg egy íróasztal az egyik sarokban, háttal az ablaknak. Az íróasztalon olyan modern toltartó állt beépített naptárral meg órával. Lehet, hogy tranzisztor is volt hozzá kombinálva, nem tudom, nem mentem közelebb. Szóval van a pasinak dohánya, gondoltam.

A szobát vastag szőnyeg borította, lehet, hogy perzsa.

Jóformán körül se néztem, nyílt az ajtó. Magas, nálam egy fejjel magasabb, lkopaszodó, fekete hajú férfi lépett be, utána a nagysága. A férfin széles csikú sötétszürke öltöny volt, fehér lng, nyakkendő. A szeme keskeny, mint a 'kés pengéje.

Egy pillanat alatt lefényképezett, éreztem, és kezét nyújtott.

— Oszkár vagyok. Szintes Oszkár.

— Kollár István — álltam fel. Csak az ujjaimat fogta meg, mintha a kesztyűt akarta volna róla lehúzni.

— Mindjárt hozom a kávé — szolt a nagysága, és kilibbent az ajtón.

A pasas megkerülte az asztalt:

— Tessék, foglaljon helyet — mondta, de én már ültem is. Az íróasztal mögé ereszkedett, és rám nézett.

— Anci, a feleségem, már mondta, hogy a hirdetésre jött.

— Igen — nyomtam el a fél cigarettát.

A nagysága behozta a kávé. Megkérdezte, hogy szeretem, édesen vagy keserűn, elébem tette egy tálcan a csészét, meg egy kis díszes pikszlüt cukorral, aztán a férje elé is tett egy ilyen kompletbot, majd magunkra hagyott.

— Nézze — vette elő a zsebéből a cigarettatárcát (monogram volt rajta, a fotelból is látni lehetett) —, térjünk mindjárt a tárgyra. Munkásom már van, három. Nekem társ kell, ugye.

— Olvastam a hirdetést — feleltem.

— Ha szabad tudnom, mit végzett?

— Asztalos szakmát.

— Ért az esztergályos munkákhoz?

— Magas szakképzettségű asztalos vagyok. A Hübennél tanultam ki.

— A Hübennél... a Hübennél. Ki az? Tudja — elmosolyodott —, én most költöztem ide három hónapja, nem vagyok idevalósi...

— A Hübent minden régi asztalos ismeri. Igaz, meghalt már, de elnöke volt kétszer is az ipartestületnek a régi időkben — vetettem oda.

— Ahá, az ipartestületnek — dobolt az ujjáival az íróasztalon —, szóval azt akarja mondani, hogy...

— Igen, esztergályozni is tudok. A bognárszakmához is értek, és egy évig egy ácsnál is dolgoztam.

— Nagyszerű. Ez már döfi. Kitűnő — lelkendezett, és felugrott a székről. — Ilyen ember kell nekem. Parancsoljon — kattintotta ki orrom előtt a cigarettatárcáját. Kent volt benne meg Marlboro. Kivettem egy szagosat, pedig nem szeretem. Tüzet adott a gázöngyújtójából (azon is raja volt a monogramja), rágyújtott ő is, és visszaült a székébe, az íróasztal mögé.

— Ancikám — kiáltotta.

A nagysága belibbent.

— Hozz egy kis konyakot, édesem. Nem is kérdeztem — fordult felém —, mit parancsol? Esetleg likórt? Vagy enciánt?

— Köszönöm, jó lesz a konyak is — mondtam. Kezdett mind jobban nem tetszeni: monogram a cigarettatárcán, monogram az öngyújtón, enciánt (persze, az az a gyomorkeserű, a szájszagú Pertics hozott egy kis tonúkumos üveggel, amikor elkészültünk az olasz sarokvasas szekrényével, hogy száradjon össze a nappalijában), még aztán feszít itt az írókészet mögött, az íróasztalnál abban a széles csfkú szürke öltönyében, fehér ingben, nyakkendőben, mint valami tanfelügyelő, közben pedig már tizenegy felé járhat. A körme is olyan tiszta, mint nekem szombaton délután, fürdés után. Nem dolgozik ez műhelyben, az biztos, mint a vöcsök.

A nagysága behozta a konyakot, és kiiment.

— Tudja kedves... úzé... — kerülte meg ismét az asztalt, és odajött elébem.

— Kollár — segítettem ki.

— Igen, szóval, tudja, kedves Kollár, én mindjárt azt gondoltam — töltött a poharamba —, hogy maga lesz a helyettesem, vagyis a főmunkavezetőm a műhelyben. Mert ilyen ember kell nekem, aki alaposan ért a szakmához, úgen. Aki meg tudja mondani, hogy mi a jó és mi a rossz. Aki tudja, mi a minőségi darab és mi a selejt. Egészségére — kocintotta oda a poharát az enyémhez.

Én felhajtottam az enyémet, ő meg csak belenyalt, és letette a tálcára a poharát. Leült mellém.

— Tudja, rengeteg munkánk lesz, de utána kell járni. Én állandóan terepen vagyok, vidéken meg a fővárosban. Előbb be kell járattatni az üzemet, ugye, és így nem lehetek állandóan a műhelyben.

— És mit gyártanak?

— Hát... most egyelőre salkgarnitúrákat, de már van egy megrendelésem húszezer darab kuglibabára, egy olasz rendelte. Tölgyfából — mondta, és rám hunyorított. — Megmondhatom — fogta halkabbra — márkában fizeti. Ha meg tudunk egyezni — tette hozzá jelentőségteljesen —, maga is valutában kapja, amit úgy fizetnek, ugye.

— És mennyi lenne a fizetésem?

— A fizetése? Hogyhogy?

— A fizetésem. A havi fizetésem, gondolom. A személyi jövedelmem.

— Ja — nevette el magát, és a térdére csapott. — Az a megrendelés-től függ. Tudja, még nem járódott be az üzem.

— Hát abba én nem megyek bele — mondtam határozottan.

— Nézze, így jobban járna, de ha akarja...

— Ne haragudjon, de mennyit fizet a munkásoknak?

— Ők, ugye... nekik átalánybérük van.

— Mennyi?

— Nyolcvan. Nyolcvanezer.

— A társadalombiztosítóval együtt?

— Khm... úzé... egyelőre nincsenek bejelentve, egy hónapra vannak felvéve, tudja, amíg az üzem be nem indul.

— Aha. És nekem mennyit szánna? — faggattam tovább.

— Szóval mégis fixhez ragaszkodunk? Pedig így rosszabbul jár.

— Nézze, egyelőre jó lesz nekem így is — mondtam.

— Hát... nézzük csak... mondjuk százhusz... igen... százhusz a maximum, amit adhatok, egyelőre.

— A szociálissal együtt?

— Nézze jó ember — kezdett egy kicsit idegeskedni. — Mondom, hogy most indítom be az üzemet. Egypár hónapig a saját zsebemből fizetem magát is, meg a munkásokat is. De fél éven belül garantálom, hogy bejáródik a dolog, és akkor mindent elrendezünk. Parancsol még egyet? — és már töltött is.

— Jó van, no — mondtam.

— Proszit — emelte fel a poharát, és megint csak úgy belenyalintott.

— Ez akkor eddig rendben is lenne — tette le a poharát. — Parancsol? — kattintotta elébem megint a monogramos dózniját.

— Nem, köszönöm, nem szoktam hozzá — nyúltam a zsebembe a Zetáért.

— Szóval, térjünk a tárgyra: mennyivel száll bele?

Nem értettem.

— Mibe?

— Az üzletbe.

— Hogy gondolja?

— Hát úgy, hogy maga is befektet egy összeget. Alaptőke nélkül nem megy, azt tudja jól. Kell az anyagra, a bankhitelre, az első negyedévi adóra, villanyra, ugye. — Egy pillanatra elhallgatott, a szeme sarkából méricskelt, aztán: — Társat keresem, ugye? Gondoltam, úgy ötmillióval el is kezdhethjük.

— Ötmillióval? — hültem el a fotelban.

— Igen, igen. Maga ad ötöt, én meg adom a felszerelést, a helyiséget meg mondjuk még hárommilliót, és indulhatunk.

— Ötmilliót? — kérdeztem megint, mint akit a guta ütött.

— Sokallja? Ne gondolja, hogy sok. Mi az máma ötmillió, mit gondol? Szélütötten meredtem magam elé.

— No jó — mondta hosszú szünet után —, ha nincs annyi, kezdetnek elég lesz három is.

Nagy nehezen magamhoz tértem.

— Nincs nekem annyi se — mondtam halkán. Jólesett volna most egy dupla konyak, de nem töltött.

— Tudja mit? Rendszerben van, mivel magáról van szó, legfeljebb kölcsön után nézek, legyen kétmillió, ugye. Stimmel?

Most már aztán istenigazából elegendő volt.

— Nincs nekem egy vasam se — mondtam, és csak azért is tovább ültem a fotelban, még el is tenpszkedtem egy kicsit.

Egy szempillantás alatt gúnyát váltott.

— Ja, vagy úgy. Akkor, uram, tárgytalan a dolog. Sajnálom — az órájára pillantott. — Sajnos, mennem kell.

Felálltam. A nagysága belübbent.

— Megegyeztetek? — kérdezte kényeskedve.

— Sajnos nem. Az úr — nyomta meg az „urat” — félreértette a hirdetést. De nekem mennem kell, szívem. Szervusz. A viszontlátásra — mondta, és kivonult.

A nagysága arcáról lefagyott a mosoly. Kikiabált a konyhába:

— Böske, kísérd ki az urat. A viszontlátásra.

Egy vézna, tizenhat éves forma cseléd lány kocogott utánam a gangon át a kiskapuiig.

Délután otthon megjavítottam a fészer oldalát — beszögeztem néhány meglazult deszkát —, és hoztam kukonicát a piacról a csirkéknek.

Vacsorára sült májat ettünk. A tévét nem is néztem végig, valami unalmas dráma volt, úgyhogy el is aludtam a közepén.

Dél előtt tízkor bementem a fizetésért. Józsi üzent a gyerekekkel, hogy az ünnepek miatt később kapjuk — az adminisztráció nem tudta idejében elvégezni az elszámolást —, biztos túlóráztak is, persze külön pénzért.

A portás nagyot köszönt, de nem nyitotta a kaput. Betoltam a mopedot az udvarba, falnak támasztottam, és benyitottam a műhelybe.

Mind ott voltak a haverok — Józsi éppen gyalult, Janika a körfű-

résszel dolgozott, Guszti az únasokat szidta, de amikor meglátott, tonkán akadt a szó.

— Szervusztok — mondtam.

— Szervusz — dűnnyögte Guszti, és a sarokba ment, hátat fordított, valamit babrált a deszkák között, aztán megfordult, és kiment.

A haverok leállították a gépeket, és mind sorba odajöttek, kezét szorítottak velem, Józsi még hátba is vágott:

— Jöttél a dohányéért, mi? — nevetett. — No, a te boritékod most háromszor vastagabb lesz, mint a miénk.

— Ne vacakolj, komám . . .

— Jó, jó, tudom. Talán csak nem sértődtél meg? — ültetett le a gyapupadra. — Tóni! Ugrás! Nyolc sör, nyolc burek, de rögvest!

— Miből? — lépett elébe kelletlenül a gyerek. Pimasz kis kölök, néha engem is betyáruul fel tud idegesíteni, mert semmit sem vesz készpénznek, amit mondunk, de azért valahogy szeretem. Sose ugrik az első szavunkra, és ha valami tanácsot adunk neki, mindig megkérdezi, hogy „miért így?”, meg hogy „nem lehetne másképp?”, de ami igaz, az igaz: ha valamit egyszer megtanul, azt nem felejtí el.

— Miből? Te balpék! — rivallt rá Józsi inkább csak úgy tréfából, mert ő is szereti ezt a szeplős srácot. — Hítelre, te mamlasz. Tizenegykor kapjuk a boritékot, aztán majd átsétálsz megint, és rendezed a számlát. Lógás, mert nem kapsz sört, ha itt málészkodsz.

Tóni tüntető lassúsággal elballagott, a többiek meg körém telepedtek.

— Hát hogy vagy? — kérdezte Janika, és lecsapkodta magáról a fűrészport.

— Megvagyok — mondtam.

— Gondolom, mit csinálsz most, mint nyögdijs? — nézett rám.

— Nyögdijs . . . ? Ha még az lennék.

— Jársz pecálni?

— Még nem voltam. — Elővettem a cigarettát, és körbekináltam.

— És az állás? Találtál valamit? — faggatott tovább Janika, miközben rágyújtott. Nem cigarettázott, de most elfogadta.

— Á — legyűntettem. — Voltam kint a Kraksznernél — fordultam Józsihoz —, de igazad van: a Pájót is kitették, nem is kérdeztem meg . . .

— A Pájót? — hűlt el Janika. — Az öreg Pájót?

— Igen, éppen őt.

— De miért?

— Megszűnt a munkahelye. Vettek egy villásdarut — mondtam, és röviden leadtam nekik az esetet. Csak hallgattak és bólogattak, Józsi néhányszor a forgácsba köpött.

Tóni meghozta a söröket meg a burekot.

— És máshol nem voltál? — kérdezte Józsi.

— Voltam valami Szintesnél . . . — vettem el az egyik üveget.

— Hát az ki? — nézett rám kérdően Lajos.

— Valami esztergályos, de csak most jött ide.

— És?

— Ötmilliót kért, hogy majd beindítjuk a műhelyt.

— Ötmilliót? — hitetlenkedett Péter, a fálsemű.

— Később leengedte kettőre.

Józsi elröhögte magát:

— És persze neked nem felelt meg?

— Marha vagy, hát honnan nekem . . .

Józsi most már hahotázott, csak úgy csapkodta a térdét:

— Neked való az üyesmi. Hát nem ismered őket?

— Kiket?

— Hát az ilyeneket — nevetett tovább, és körülpillantott. — És mondd, mennyit kínált?

— Azt mondta, hogy az a megrendeléstől függ, aztán a végén száz-húszat ajánlott. Azt mondta, ez a maximum.

Józsi fuldoklott a nevetéstől, és a többiek is mosolyogni kezdtek, pedig láttam rajtuk, hogy nem egészen értik a dolgot.

— Idefigyelj, öregem. Téged tényleg Brüsszelben kellene mutogatni, spirituszban. Még szerencse, hogy nincs egy vasad se, mert ahogy én ismerlek, bekaptad volna a horgot. Tudod, mit csinálnak az ilyen piócák? Szépen társat keresnek, fiktív rendelésekkel beszédtik, lefejük a palit, dolgoztatják, aztán, mondjuk, úgy fél év múlva, csödbe jut a vállalatuk. A bank szépen a tartozás fejében lefoglalja a gépeket, amit szintén hitelre szereznek be valamelyik másik vállalatától, ők meg szépen röhögnek a markukba: a lóvé, amit kicsal tőled, bankban van, álneven, vagy ha ügyes, valótában külföldön, hehehe . . .

Most már mindenki röhögött.

— Na és ha a társa bepöröli?

— Pörölheti, édes öregem három „üdvéggyel” is. Nem présel ki belőle egy fityinget se, mert „mindenét” lefoglalta a bank, szegénynek nincs. Meg hát időközben kármehet külföldre is, és elfelejt visszajönni, érted? Nahát, még szerencse, hogy nincs egy vasad se . . .

— És az a vállalat, amelyiktől a gépeket szerezte hitelre?

— Az más melódia. Annak rendszeresen fizeti a törlesztést, amíg dobra nem kerülnek a gépek, nehogy gyanút fogjon az illető cég. Meg a dirinek is leejt egy kis províziót. Utána az is ott vakarózhat, ahol nem viszket.

— No jó, de hát hogy kezdi el az egészet, gondolom . . .

— Aha, látom, kezdesz kapiskálni — itta ki a sörét Józsi. Letörölte a száját, hatásos szünetet tartott, aztán folytatta: — Hát először is jegyezd meg jól, hogy üyesmi-be csak a kezdhet, akinek van dohánya, ahogy te magad mondtad. Vagyis: van induló tőkéje. Hogy honnan, nem lényeges. Van neki. Örökölt, nyert a lutrin, az amerikai nagybácsija küldött neki, mindegy, fő, hogy legyen neki. A többi már csak technika kérdése. Jó üdegek kellene hozzá, jó szimat, és főleg ilyen balekok, mint te. Meg érteni kell egy kicsit a könyveléshez, az előírásokhoz.

— Szóval én balek vagyok? — kezdett bennem fortyogni a méreg. Mit cseszeget itt engem az inasok előtt?

— Nem vagy egészen, mert nem mentél bele, de belementél volna.

— És honnan tudod te ezt ilyen jól, ezt az egészet? — kérdeztem gúnyosan, mert még mindig dühös voltam.

— Tóni, ugorj még egy transzportért. De csak sönt — szólt rá a srácre Józsi.

— Mindjárt, de ezt még megvárom — vügyorgott a gyerek.

— Mi? Megvárod? Minek? — nézett rá meglepődve Józsi.

— Hogy röhöghesek — állta a tekintetét pimaszul a kölök.

A többiek elvagyorodtak.

— Na jól van, a fene a málé szádba, várd meg — mondta Józsi, és

ismét felém fordult. — Hogy lásd, kivel van dolgod, megmondom: velem is megtörtént ez, három évvel ezelőtt!

Akkorát röhögtünk, hogy Gusztá benézett az ajtón, de ki is ment mindjárt. Valahogy nem jól érezte magát a társaságunkban.

— És hogy folytassam: engem be is palizott az ipse, fizettem is neki, mint a köles.

Most már a hasunkat fogtuk, Janikának csurgott a könnye, és már attól féltem, hogy a Péter üvegszeme is kiesik a nagy viháncolásban.

— No nem kell azért ennyire lelkesedni, elvtársak — mondta Józsi, de látszott rajta, hogy utólag most már maga is inkább nevet a dologon, mint sajnálja. — Az úgy volt, hogy körülbelül három évvel ezelőtt, igen, pont három évvel ezelőtt, éppen május elsején unalmamban én is elkezdtem olvasni a hirdetések az anyósomnál. Akkoriban kezdett roszszul menni, emlékeztek, akkor kaptunk először minimálist. Szóval, bűngésztem a bolhabetűket, és találtam is egy magamnak valót. Szépen be is kereteztem, mint a Pista a Jócónál a múltkor — mutatott rám vigyorogva —, aztán egy hét múlva el is mentem a címre. Kis koszos műhely volt, de a főnök elegáns...

— Az enyám is... — szóltam közbe. Felcsattant a röhögés. Most már mindannyiunknak könnyes volt a szeme.

— Leültetett, megkínált kávéval...

— Engem még konyakkal is... — Fuldokoltunk.

— Akkor a tied jobban értette... Szóval kávé, duma, miegymás, aztán a végén előrukkolt. Ő szerényebb volt, mint a tied, egymillióval kezdte, a végén lealkudtam négyszázezerre. Paroláztunk, akkor hozatott egy üveg bort... — folytatta volna Józsi, de most már szinte hörögtünk a röhögéstől, abba kellett hagynia egy pillanatra.

— Hazamentem — törölte meg rövid szünet után a szemét Józsi —, elmondtam az asszonynak, volt egy kis spórpénzünk, úgy négyszázötven körül, mondom az asszonynak, én beszállok. Az úpsével még úgy is egyeztünk meg, hogy én csak később, egy-két hónap múlva állok be, és délutánonként fogok melózni, ennyő alatt, nehogy adót kelljen fizetni. Még örült is neki. Szóval megtárgyaltam az asszonnal, vettem a pénzt, elvittem neki...

— Hozatott megint bort? — kérdezte Tóni vigyorogva. Megint kirobbant belőlünk.

— Nyertél, fiú, méghozzá két litert.

— Meg is érdemelted a négyszázezerért — adtam vissza neki az előbbieket cakumpakk.

— Hát akkor már sejtitek is. Eleinte be-benéztem hozzá, minden ment rendben, csak az egyik melósát bocsátotta el. „Lazsál”, mondta. Később a másikat is, úgyhogy a végén csak egy maradt. Aztán két hétig nem jártam arrafelé, mert messze volt, kint a fenében. Amikor úgy június elején egy délutánon odakarútkáztam: hült helye. Kérdeztem a szomszédoktól, hol a mester? Azt mondták mennie kellett a műhelyéből, mert a házat bontani fogják, valami nagy raktár kerül a helyébe. A címét persze nem hagyta meg. Azóta se láttam, de ha akkortiban ellkapom, biz' isten kieresztem belőle a levegőt.

Elhallgattunk.

— No, most már lódulhatsz — förmedt Tónira Józsi. A gyerek el is ment sörért.

— És mit szolt az asszony? — faggattam tovább.

— Jobb, ha ezt hagyjuk — legyintett Józsi. — Megkaptam a magamét, de igaza volt. Villanysparhertot akartunk venni meg tétét azon a kis pénzen. A sógortól kértem kölcsön, egy évig nyögtük az adósságot. Csak az vigasztalt, hogy nem én voltam az egyetlen. A szomszédjai megmondták, hogy mások is kkeresték, nem is egyszer, és nagyon dühösesek voltak.

— Csak azt akarom evvel mondani — állt fel Józsi —, hogy én kijártam az iskolát. Jó, ha ti is tudjátok. No, gyerünk, csináljunk még egy kicsit a fizetésig. Ezt a plakárt még máma össze kell állítani.

Tóni meghozta a sört.

Mindannyiam fölálltak, és mindenki ment a maga dolgára.

Fogtam egy ládát, a sarokba húzódtam, és leültem. Néztam, hogyan dolgoznak.

Gusztii még mindig nem jött be.

Az én gyalupadomat a szeplős Tóni örökölte. Tisztára volt söpürve, a szerszámok szép rendben, katonásan egymás mellett a gyaluk, a fúrók, a vésők, a reszelők, a vinkli, a két citling is — avval jobban szerettem dolgozni, mint a csiszolókoronggal, valahogy finomabban (le lehetett simítani vele a darabot —, szóval szép rendben tartotta a gyerek a szerszámaitat.

Figyeltem, hogy csinálja. Befogott a padba egy darabot, jól beszorította, megrángatta rögzítve van-e, aztán fogta a gyalut, és nekiment. Érezhette, hogy nézem, mert úgy dolgozott, mint akit bikacsökökkel hajtának — tíz perc múlva már csak úgy gyöngyözött a homloka, de nem akart fújni egyet, ki akarta vágni a rezet.

Láttam mindjárt, hogy mi a baj.

Hagytam még egy kicsit kinlódni, aztán letettem a sörösüveget, és odaballagtam hozzá. Józsi fél szemmel odapislantott. A gépek zúgtak, nem lehetett semmit hallani.

— Add csak ide — hajoltam a füléhez, kivettem a kezéből a gyalut, és félretoltam. — Nézd, ezt így kell. Mit szorongatod azt a gyalut, nem kislány az! Megfogod így, rendesen, érted, de nem szorítod, mert akkor feltöri a tenyered, és izzadni is fog, csúszik. Látod? Így. Aztán ne nyomd rá úgy, mert akkor nehéz. Ez most finommegmunkálás, nem? Te szoktál ilyen okosakat mondani, ugye? És mégse tudod — gyalultam előtte szép tempósan.

A gyerek hallgatott, és nézte.

— No látod. Éppen csak annyira nyomod rá, hogy a kés hasítsa. Inkább háromszor menj végig rajta, de ne nyomd, mint süket az ajtót. Így nem is fáradsz ki annyira, és a darabot is jobban be tudod pásztítani, érted? Úgy csináld, hogy a gyaludból szép bothatáncoltatók jöjjenek — emeltem ki a kés mellől egy vékony, rezgő spirálforgácsot. — No, próbáld meg — nyomtam vissza a kezébe a gyalut.

Megpróbálta, ment. Még egypárszor rászóltam, aztán ott hagytam, visszautültem a ládára, és néztem.

Hamar elkészült vele — kicsit néha még nyomta a gyalut, de a harmadik darabnál már egészen belejött. Megnéztem az órámat: negyed tízenkettő. Tóni az ötödik darabbal is elkészült.

Lesöpörte a gyalupadot, aztán odajött hozzám.

— Köszönöm, Pista bácsi — mondta szégyenlősen, és nem nézett a szemembe. Tudtam, hogy nehezebbre esett a siglajcnak.

— Nincs mit — bóksoztam mellbe —, én se tudtam mindjárt. Csak jegyezd meg, fiam, hogy amit az iskolában tanulsz, az nem elég. Hallottad az előbb is a Józsi bátyád esetét, nem?

Elnevette magát.

— A ötlínggel is így kell bánni: nem rányomni, csak szépen, gyöngén simogatni a fát, hogy ne fájjon neki — mókáztam. Megint nevetett. — És még azt is jegyezd meg — kezdtem belejönni, mint Mózes a hegyi beszédbe —, hogy jól dolgozni csak jó szerszámmal lehet. Jó éles szerszámmal, olyanal, ami már a kezedhez szokott. Akkor megy minden, mint a karikacsapás. A szerszámot is ápolni kell, mint a lovat, érted?

Kikapcsolták a gépeket, felálltam.

— No, gyerünk az éhbérért — mondta Józsi. Leporoltuk magunkat, Janika gyorsan még kezet is mosott a lavórban, a kályha mellett, aztán kimentünk a műhelyből.

Az irodában, a pénztárosnőn, az ellenőrön meg a kis miniszoknyás könyvelőlányon kívül nem volt senki. Úgy látszik, a többiek már mind felvették.

— Na mi az, maguknak már olyan jól megy, hogy nem is kell a fizu? — tolta elébünk Mancsi, a pénztárosnő a listát.

— Inkább lent vártunk a sorunkra — mondta Józsi komoran.

Az ellenőr ránézett:

— Mi az, mi a bajod?

— Nekem még nem sok — mondta Józsi, és előretolt. — Írd alá először te.

Fogtam az örökírot, aláírtkántottam a nevem.

— Meg ezt is — tolt elém Mancsi egy másik listát. Rövid volt, csak néhány nevet láttam rajta: az enyémet meg a három segédmunkását. Azok már fölvettek. Ezt is aláírtam.

Ideadta a két borítékot: a rendes vékony volt, amaz a másik vastag. Zsebre gyúrtem mind a kettőt.

Mindenki hallgatott, az ellenőr az aktáit rendezgette — mintha zavarban lett volna egy kicsit —, Mancsi szótlanul Józsi elé tolt a listát, a miniszoknyás meg a körmét reszelgette nagy igyekezettel.

— Kint megvártalek — szoltam vissza Józsinak az ajtóból.

— Viszontlátásra — köszönt el halkán Mancsi.

Gyorsan végeztek ott bent, és leballagtunk a műhelybe. Dolgozni már senkinek se volt valami nagy kedve — tébláboáltak a gyalupadok körül, a három ínas összehúzta a forgácsot, Lajos a sarokban felhallmozott anyagot vizsgálgatta. Leültem a ládára, megittam a maradék sörömet.

Végül Janika mégis bekapcsolta a szalagfűrészt.

— Hát akkor — álltam fel — megyek.

— Maradj még — fordult felém Lajos. — Hova sietsz. Hozunk még sört, jó?

— Elég volt, köszönöm.

— Vagy konyakot akarsz? Azt is bozhatunk — marasztalt.

— Hagyjátok csak. Dolgozzatok tovább.

Sorra kezet fogtam velük, elbúcsúztam.

Józsi kikisért.

— Van egy kis időd? — fogtam meg a moped kormányát.

— Hogyne, minek? — kérdezte Józsi.

— Gyere át velem egy percre a Jócóhoz.

— Jó, csak szólok — mondta, és visszasietett a műhelybe.

A nagykapu nyitva állt, kitoltam a motort, Józsi utolért, a portás köszönt. Visszanéztem: Guszti épp most sietett a műhely felé.

Leültünk a helyünkre, Jócó kérés nélkül hozta a konyakot a narancslével. Rágyújtottunk.

— No, egészségedre — koccintottam Józsival, és egyből lehajtottam.

— Lássuk a medvét — tette vissza poharát az asztalra Józsi.

— Arról van szó — mondtam —, hogy szombaton kijönnél-e velem a nájlónra?

— Minek? Talán kupeckodni akarsz? — nézett rám meglepetten Józsi.

— Fenét. Biciklit akarok venni.

— Biciklit? Mi a nyavalyának? Van motorod.

— Nem magamnak, hanem Janikának.

— Janikának? Hogy jutott az eszedbe?

— Tudod, akkor, amikor ütt rókáztunk, azt a két pirosat, amit a Jócónak adtam . . .

— Igen, marha voltál, de mi köze ennek a Janikához meg a biciklihez?

— Otthon az asszony előtt letagadtam, vagyis azt mondtam neki, hogy mi a műhelyben összeadtunk egy kis pénzt, és megleptük Janikát egy biciklivel.

Józsi elhallgatott. Intettem Jócónak, hozta.

— Mi ütött beléd? — szólalt meg Józsi kis szünet után.

— Nem tudom, csak azóta esz a fene. Folyton erre gondolok.

— Talán furdal a lelkiismeret?

— Éppen az.

— Hát akkor miért nem mondtad meg inkább rögtön az asszonynak, hogy elverted a lóvét?

— Az asszonynak? Akkor? Az asszonynak akkor azt kellett megmondani, hogy kirúgtak. Érted?

— Addig nem tudta?

— Nem.

Józsi megvakarta a fejét.

— Te meg mented volna mondani? Egyszerre a kettőt: kirúgtak, holnaptól kezdve nem kell bemenni, és elvertem két pirosat, itt a maradék . . . Megmondtad volna?

— Tudja a fene . . . de nem hiszem.

— Na látod. Gondoltam, most úgylis van egy kis dohányom . . .

— Mennyit kapsz?

— Várj csak — nyúltam a zsebembe. Elővettem a két borítékot. A rendesen, a vékonyon százharminchatezer állt.

— Úgy látszik, neked az ünnepeket is elszámolták — mondta Józsi. A vastag borítékban négyszáznegyven volt.

— Szóval akkor megkaptad a háromhavi végkielégítést . . .

— Igen, meg még nyolcvanezret mint jutalmat.

— Olcsón megszabadultak tőled — mondta Józsi. — Aprópénzzel kifizettek. Tudod, mennyit vett fel a din?

— Mennyit?

— A plafont: hatszázézeret. A napidijakon meg a benzinpénzen kívül. A kettő együtt is van vagy háromszázézer.

— Majdnem egymillió együtt — fogtam meg a poharam. — Honnan tudod?

— A Mancsi megmondta, megkérdeztem tőle halkán, mikor kimentél.

— Az anyjuk istenit — hajtottam föl exre. Megint kóvályogni kezdett a fejem.

— Na látod. És most te itt nekem szimentáliskodsz a rongyos kis borítékkal. Négy hónapra, jutalommal együtt annyit se kaptál, mint ő egy hónapra a rendes borítékjában. Marha vagy.

— Lehet, hogy igazad van, de azért mégis esz a fene.

— Gondolj arra, öregem, hogy ebből négy hónapig kell élnetek. Mi lesz, ha egy jó darabig nem találsz munkát, mi?

Erre nem tudtam mit felelni. Hozattam még egy kört.

Igaza van a Józsinak, gondoltam, ha őszig nem találok munkát, ráfáztam. És szeptemberben a lányok mennek tovább suliba... Tüzelőt is be kell készíteni, disznót is jó lenne vágni... Mi lesz velünk?

— Hát akkor mi lesz? Megyünk szombaton a bicikliért? — kérdezte Józsi.

— Igazad van — mondtam —, nem.

— Szervusz — emelte fel a poharát.

— És ne rágjon a fene a bicikliért — folytatta. — Mit gondolsz, én már nem csináltam ilyesmit? Van az úgy, hogy az ember nekiszalad a pohárnak, talán maga se tudja miért, csak érzi, hogy muszáj, de nem tudja az okát. Az asszonyok ezt nem értik meg, vagy legalábbis nagyon ritka az olyan, aki megérti. És ha vennél is, mondjuk, egy biciklit a Janikának, mit gondolsz, segítenél rajta? Fenét. Még el is adná szegény később, és azt mondaná, hogy ellopták, mert kell neki a pénz húsrá, a beteg feleségére. És továbbra is gyalog kutyaagolna be mindennap a város széléről.

— Sovány vigasz — szoltam közbe.

— Sovány, de így van. És aztán, miért éppen a te gondod legyen ez, amikor te már az utcán is vagy. Nem elég baj ez neked? Hagyd, öregem, az ilyesmit, és ne foglalkoztasd fölöslegesen a lelkiismeretedet.

— Te pontosan így érzed?

— Pontosán így — mondta Józsi, de a hangja nem volt meggyőző.

Fizettem — ő akart, de nem engedtem —, kezet fogtunk, és ő ment vissza a gyárba, én meg egyenesen haza. Hová is mehettem volna?